

East & North
FINLAND

Itä- & Pohjois-
SUOMI

EU:n alue- ja rakennepolitiikan 2021-2027 Itä- ja Pohjois-Suomen alueellinen ohjelmavalmistelu

IP-valmisteluryhmä 11.1.2019

Päivi Keisanen
Pohjois-Pohjanmaan liitto

Tilannekatsaus

- Itä- ja Pohjois-Suomen nykytila-analyysi ja tulevaisuusorientaatio toimitettu TEM:lle 23.11.2018
- TEM on koonnut yhteen IP- ja ELSA-alueiden sekä ministeriöiden analyysit (liite)
  - Alueellisia tarpeita tai eroja ei ole käsitelty koosteessa lainkaan, alueiden väliset kehittyneisyyserot eivät ole esillä.
  - TEM ei ole tehnyt koosteessa priorisointeja, kooste on sisällöltään hyvin laaja
  - Haasteista pitää valita ne, joihin RR-varoja halutaan kohdentaa – työstetään kevään kuluessa
- Koheesio2021+ kokous käsitteli koostetta 17.12.2018
- Otakantaa.fi kysely parhaillaan käynnissä 7-18.1.2019 ohjelmakauden suurimmista haasteista. Aktivoikaa sidosryhmiä vastaamaan!
- Indikaattoreiden valmistelu on käynnistynyt Älykkäämpi Eurooppa –kokonaisuudesta. Indikaattoreita kommentoidaan TPT-kokonaisuus kerrallaan.
- Suuren valiokunnan lausunto EU:n monivuotiseen rahoituskehykseen annettu 5.12.2018
  - Olennaista Suomen kannalta on perusrahoituksen ja pohjoisten harvaan asuttujen alueiden erityistuen turvaaminen Itä- ja Pohjois-Suomen erityishaasteet huomioiden
  - Pidetään tärkeänä varmistaa neuvotteluissa että Itä- ja Pohjois-Suomen olosuhteet, kuten heikompi BKT-taso, harva asutus ja muut erityishaasteet, otetaan huomioon ja pyritään siihen, että tukien pysyvyys varmistetaan ja sen taso vastaa kuluvan ohjelmakauden rahoitusta. Kuulemisissa on arvioitu, että tämä merkitsee NSPA-tuen korottamista vähintään 45 euroon.
  - Pidetään tärkeänä, että myös muut kansalliset erityispiirteet, kuten syrjäinen sijainti, Itämeri, arktisuus ja pohjoinen ulottuvuus sekä Venäjän raja-alue huomioidaan koheesiopolitiikassa

Toimintaympäristöanalyysin kooste, otsikot

Älykkäämpi Eurooppa

- Kasvuhalukkaiden ja uudistuvien yritysten määrä ja viennin taso matala
- Tuottavuuden kasvun pysähtyminen
- Digitalisaation ja automaatioasteen riittämätön hyödyntäminen
- Osaavan työvoiman saatavuus
- Innovaatiojärjestelmän riittämätön kansainvälistymisaste ja elinkeinoelämäkytkentä sekä innovaatiotoimijoiden valmiudet hyödyntää kansainvälisiä rahoituslähteitä
- Yksipuolinen elinkeinorakenne (aluetasolla) sekä erikoitumisen haasteet
- Ilmastomuutoksen hillintä
- Pk-yritysten markkinaehtoisen rahoituksen alueellinen saatavuus ja investointien vähäisyys

Vihreämpi vähähiilinen Eurooppa

- Vähähiilisyden ja ilmastonmuutoksen laaja-alaisuuden ymmärtäminen
- Luontoympäristö ja luonnonvarojen vastuullinen hyödyntäminen
- Uusiutuvan energian, energiatehokkuuden ja älykkäiden energiaratkaisujen nopeampi käyttöönotto
- Bio- ja kiertotalouden mahdollisuuksien parempi tunnistaminen
- Kestävän liikenteen ja saavutettavuuden ongelmat vähähiilisyden näkökulmasta

Yhteenliitetty Eurooppa

- Laajakaistayhteyksien heikko kattavuus
- Liikkuvuuden ja sen vaatiman infrastruktuurin kehittämistarpeet

Sosiaalisempi Eurooppa

- Työn murros ja työvoiman kohtaanto-ongelmat
- Köyhyyden ja eriarvoisuuden lisääntyminen – osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen

Kansalaisten Eurooppa

- Kaupungistuminen keskittävänä ja hajauttavana voimana
- Syrjäytyminen lisääntyy sekä kaupungeissa että maaseudulla
- Uudistuva demokratia haastaa uusiin toimintatapoihin

TEM:n kooste haasteista

Vähän kasvuhakuisia yrityksiä ja matala viennin taso

Tuottavuuden kasvun pysähtyminen ja yritysten digiaste ja digihyödyntäminen

Osaavan työvoiman saatavuus

Innovaatiojärjestelmän kv-aste ja elinkeinoelämäkytkennät

Yksipuolinen elinkeinorakenne

Ilmastonmuutoksen hillintä

Älykkäämpi Eurooppa

PK-yritysten alueellinen rahoituksen saatavuus ja investointien vähyys

**Vihreämpi,
vähähiilinen
Eurooppa**

Uusiutuvan energian,
energiatehokkuuden
ja älykkäiden
energiaratkaisujen
käyttöönotto

Luonnon ja
luonnonvarojen
vastuullinen
hyödyntäminen

Bio- ja kiertotalouden
mahdollisuuksien
tunnistaminen

Vähähiilisyys ja
ilmastonmuutoksen
vaikutukset

**Yhteenliitetymmpi
Eurooppa**

Laajakaista
yhteyksien heikko
kattavuus

Liikkuvuus ja sen
vaatima infrastruktuuri

**Sosiaalisempi
Eurooppa**

**Työn murros ja
työvoiman
kohtaanto**

**Köyhyys,
eriarvoisuus,
osallisuus**

**Kansalaisten
Eurooppa**

Keskittymiskehitys

Syrjäytyminen

**Uudistuva
demokratia**

East & North
FINLAND

Itä- & Pohjois-
SUOMI

Aikataulu

I Analyysivaiheen prosessi: Aikaväli lokakuu-helmikuun alku

- Analyysivaiheen tekstit alueilta sekä ministeriöistä 23.11.2018
- Koheesio 2021+ ryhmän käsittely 17.12.
- luonnoksen käsittely kumppanuusverkostossa sähköisin välinein tammikuussa 2019 (otakantaa.fi)
- Koheesio 2021+ ryhmän käsittely 6.2.2019. Analyysivaiheen viimeinen käsittely.

II Yleistavoitevaiheen prosessi: Aikaväli helmikuu-huhtikuu 2019

- Koheesio 2021+ ryhmän 6.2. kokouksessa käsitellään TEM:n 1. luonnos yleistavoitteista keskustelun herättäjäksi
- European semester maaraportti 27-28.2., sisältää mahd. komission suosituksia RR-varojen käytölle
- Maaliskuussa pyydetään kirjoittajilta ehdotukset yleistavoitteista ja painotuksista (valmistelua viedään erityistavoitteiden suuntaan)
- Koheesio 2021+ ryhmän kevään kokouksessa esillä yleistavoitteet ja ohjelman painotukset

Valmisteltavia asioita – lainsäädäntö, ohjelmasisällöt ja hallinto uudistetaan

I Analyysivaihe lokakuu 2018 -helmikuun alku 2019

II Yleistavoitevaihe helmikuu-huhtikuu 2019

Syksy 2018 – talvi 2019

- Taustaksi tilannekuva, analyysityö
- EU:n osarahoittaman toiminnan yleistavoitteet
- Hallintojärjestelmä – viranomaiset/rahoittajat, ”kevennetty järjestelmä”

2019

- Tarkemmat sisällöt ja rahoitettavien toimien luonne (tukimuodot)
- Kumppanuussopimuksen valmistelu alkaa yhteistyössä MMM:n ja SM:n kanssa
- Kaupunkipolitiikan osio

2020

- Rahoitus – rahastot, prioriteetit, alueet, siirto InvestEU-ohjelmaan
- Ohjelman valmistelu ja viimeistely komission tarkentavien säädösten perusteella
- Ohjelman julkinen kuuleminen
- Kumppanuussopimuksen valmistelu (MMM, SM)

Kevään aikatauluja

7.1.2019 otakantaa.fi kysely avoinna 7.1.-18.1.2019

23.1.2019 PPL: IP- ja ELSA-alueen tapaaminen Oulussa

28.1.2019 TEM: Aluekehitysjohtajien ja ELY-keskusten RR-päälliköiden keskustelutilaisuus

4.2.2019 Pohjois-Suomen sidosryhmätilaisuus Oulussa

6.2.2019 Koheesio 2021+ työryhmän kokous

11.2.2019 TEM: Maakuntajohtajien ja ELY-ylijohtajien seminaari

27-28.2.2019 European Semester maaraportti. 5/2019 maakohtaiset suositukset

6.3.2019 AUNE:n kokous

16.4.2019 Koheesio 2021+ työryhmän kokous

East & North
FINLAND
Itä- & Pohjois-
SUOMI

Indikaattorityö

Älykkäämpi Eurooppa, indikaattorit

Hankkeista kerättävät tuotosindikaattorit	Tulosindikaattorit
RCO01 - Enterprises supported (of which: micro, small, medium, large)* RCO 02 - Enterprises supported by grants* RCO 03 - Enterprises supported by financial instruments* RCO 04 - Enterprises with non-financial support* RCO 05 - Start-ups supported* RCO 06 - Researchers working in supported research facilities RCO 07 - Research institutions participating in joint research projects RCO 08 - Nominal value of research and innovation equipment RCO 10 - Enterprises cooperating with research institutions RCO 96 – Interregional investments in EU projects*	RCR01 - Jobs created in supported entities* RCR 02 - Private investments matching public support (of which: grants, financial instruments)* RCR 03 – SMEs introducing product or process innovation* RCR 04 - SMEs introducing marketing or organisational innovation* RCR 05 - SMEs innovating in-house* RCR 06 - Patent applications submitted to European Patent Office* RCR 07 - Trademark and design applications* RCR 08 - Public-private co-publications
RCO 12 - Enterprises supported to digitise their products and services RCO 13 - Digital services and products developed for enterprises RCO 14 - Public institutions supported to develop digital services and applications	RCR 11 - Users of new public digital services and applications* RCR 12 - Users of new digital products, services and applications developed by enterprises* RCR 13 - Enterprises reaching high digital intensity* RCR 14 - Enterprises using public digital services*
RCO 15 - Capacity of incubation created*	RCR 16 - High growth enterprises supported* RCR 17 - 3-year-old enterprises surviving in the market* RCR 18 - SMEs using incubator services one year after the incubator creation RCR 19 - Enterprises with higher turnover RCR 25 - Value added per employee in supported SMEs*
RCO 16 - Stakeholders participating in entrepreneurial discovery process RCO 17 - Investments in regional/ local ecosystems for skills development RCO 101 – SMEs investing in skills development RCO 102 - SMEs investing in training management systems*	RCR 24 - SMEs benefiting from activities for skills development delivered by a local/ regional ecosystem RCR 97 – Apprenticeships supported in SMEs RCR 98 – SMEs staff completing Continuing Vocational Education and Training (CVET) (by type of skill: technical, management, entrepreneurship, green, other) RCR 99 – SMEs staff completing alternative training for knowledge intensive service activities (KISA) (by type of skills: technical, management, entrepreneurship, green, other) RCR 100 – SMEs staff completing formal training for skills development (KISA) (by type of skills: technical, management, entrepreneurship, green, other)*

Älykkäämpi Eurooppa, indikaattorit.

- Paljon uusia indikaattoreita. Uutena Älykästä erikoistumista mittaavat indikaattorit – sisältää useita ESR-tyyppistä toimintaa mittaavia indikaattoreita
- Tutkimuslaitosten indikaattorit ovat suuntaamassa toimintaa aikaisempaa enemmän tutkimuksen suuntaan (tutkijoiden lkm sekä julkaisujen lkm). Tulisi mitata enemmän elinkeinoelämälähtöisyyttä (mm. yritysten osallistuminen)
- Uutena myös digitalisaatiota mittaavat indikaattorit, mukana sekä yritysten että julkisten tahojen digihankkeet
- Yritysten osallistumista ja uusia työpaikkoja tulisi mitata kaikissa kehittämishankkeissa, tämä vie toimintaa lähemmäs elinkeinoelämää
- Yritysten kansainvälistymiseen liittyvät indikaattorit puuttuvat

- Indikaattoreiden tulisi olla yksinkertaisia, konkreettisia ja mitattavia. Seuranta suhteessa resursseihin pitää mitoittaa oikein. Indikaattoreissa ei tule soveltaa monimutkaisia laskukaavoja. Sisältöjen ja datalähteiden tulee olla helposti ymmärrettäviä
- Jälkikyselyyn perustuvia indikaattoreita ei pitäisi juurikaan olla hallinnollisen taakan takia. Pääsääntöisesti jälkiseurantaan perustuvien indikaattoreiden datan tulisi olla saatavilla tilastoista, niiden ei tulisi pohjautua kyselyihin.
- Hankkeilla tulee olla mahdollisuus tulla merkityiksi useampaan toimintapoliittiseen tavoitteeseen, indikaattorit ja luokitukset eivät saisi olla toisiaan poissulkevia

Erytystavoitteet: Älykkäämpi ja vihreämpi, vähähiilinen Eurooppa

1. Älykkäämpi Eurooppa

- i. parantamalla **tutkimus- ja innovointivalmiuksia** ja kehittyneiden teknologioiden käyttöönottoa;
- ii. hyödyntämällä **digitalisaation** etuja kansalaisten, yritysten ja julkishallinnon hyväksi;
- iii. parantamalla **pk-yritysten kasvua ja kilpailukykyä**;
- iv. kehittämällä **taitoja** liittyen älykkääseen erikoistumiseen, teollisuuden muutosprosessiin ja yrittäjyyteen

2. Vihreämpi, vähähiilinen Eurooppa

- i. edistämällä **energiatehokkuustoimenpiteitä**;
- ii. edistämällä **uusiutuvaa energiaa**;
- iii. kehittämällä **älykkäitä energiajärjestelmiä ja -verkkoja** ja älykästä energian varastointia paikallistasolla;
- iv. edistämällä **ilmastonmuutokseen** sopeutumista, riskien ehkäisemistä sekä katastrofivalmiutta ja -palautuvuutta;
- v. edistämällä kestävää **vesienhoitoa**;
- vi. edistämällä siirtymistä **kiertotalouteen**;
- vii. edistämällä **biologista monimuotoisuutta ja vihreää infrastruktuuria** kaupunkiympäristössä ja vähentämällä **saastumista**;

East & North
FINLAND

Itä- & Pohjois-
SUOMI

Valtakunnallisten teemojen toimintamallin uudistaminen

Valtakunnallisten teemojen/toimintatapojen uudistaminen

- Kuluvalla ohjelmakaudella valtakunnallisiin teemoihin käytetään 25 % ESR ja 10 % EAKR-myöntövaltuuksista. Osuudet linjattiin ennen kuin Suomen rahoitussaanto tai sisällöt olivat edes tiedossa.
- Valtakunnallisten teemojen valmisteluprosessia ja toimintamallia on tarve uudistaa.
- Luonnos keskustelun pohjaksi:
  - Toimintamallista ja teemoista tulee olla jaettu käsitys maakuntien ja VN:n kesken
  - Toimintamallin on oltava joustava ja sen tulee reagoida muuttuviin tarpeisiin. Neuvottelut teemoista ja rahoituksesta käytäisiin osana ALKE-keskusteluja
  - Hankkeiden rahoitus ja valinta maakunnissa
  - Ei hallinnonalakohtaisia korvamerkkauksia
  - Rahasumman on oltava kuluvaan kautta pienempi – myöntövaltuudet ensisijaisesti maakuntiin

East & North
FINLAND

Itä- & Pohjois-
SUOMI

Itä- ja Pohjois-Suomen neuvottelukunta: Itä- ja Pohjois-Suomi tavoittelee omaa ohjelmaa

Itä- ja Pohjois-Suomen neuvottelukunnan linjaus: Itä- ja Pohjois-Suomen tavoitteena oma rakennerahasto-ohjelma

Perusteluja

- Itä- ja Pohjois-Suomella on erityisasema EU:n koheesio politiikassa. Asema on kirjattu Suomen EU-liittymissopimukseen. Tällä perusteella alueelle kohdennetaan erityismäärärahaa, ns. NSPA-tuki (30 €/as/v.)
- Suurin osa Suomen koheesio politiikan rahoitussaanosta tulee Itä- ja Pohjois-Suomea koskettavien laskentakriteerien ansiosta
- RR-toiminnassa on vahva alueellinen ulottuvuus, mistä syystä aluelähtöisyys, paikkaperusteisuus ja läheisyysperiaate ovat keskeisiä periaatteita
- Itä- ja Pohjois-Suomen kehittyneisyys erot useilla mittareilla tarkasteltuna ovat oleelliset verrattuna muuhun Suomeen. Yhdistävinä kasvutekijöinä mm. luonnonvaroihin liittyvä kehittämistoiminta sekä raja-alueyhteistyö → vaaditaan alueen kehittämistarpeisiin räätälöity rahoitusohjelma, joka vastaa alueen tarpeisiin
- Maakuntauudistuksen myötä aluekehittämisen rahoitusohjelmien tulee olla alueiden itsensä hallinnoimia. Maakuntauudistuksen osana on linjattu, että jokainen maakunta on välittävä viranomainen. HVO:n vastuita tulisi delegoida enemmän alueille.
- Itä- ja Pohjois-Suomen yhteistyötä tulisi kehittää osana yhteistä ohjelmarakennetta
  - IP-alueen seurantakomitea ja seurantakomitean sihteeristö: työskentelyllä varmistettaisiin osaamisen jakaminen, yhdenmukaiset tulkinnat ja käytännöt ja ylimaakunnallinen yhteistyö NUTS2-alueella
  - Maakuntien yhteistyötä hallinnossa pohdittava. RR-ohjelman arviomäärärahat tulee maksaa maakuntiin mm. uudelleenbudjetoiminnan välttämiseksi; tämä vähentää byrokratiaa ja edistää korkeaa sitomisastetta
  - Sisällöllinen yhteistyö: lisätään yhteiskehittämistä ja klusterikehitystä IP-alueen keskeisissä teemoissa, mm: Bio- ja kiertotalous, luonnonvarat, ICT ja matkailu. Yhteistyötä valmisteltu Elinkeinot murroksessa-pilottialueena.
- Itä- ja Pohjois-Suomi tekevät jo nyt yhteistyötä: Yhteinen EU-toimisto Brysselissä ja NSPA-edunvalvontayhteistyö